

Wyrok

Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 22 marca 2023 r.

XXII GW 530/21

UZASADNIENIE

Skład orzekający

Sentencja

Sąd Okręgowy w Warszawie XXII Wydział Własności Intelektualnej po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2023 r. w Warszawie na rozprawie sprawy z powództwa L., B., S. przeciwko T. o ochronę praw autorskich i pokrewnych orzeka:

1. Nakazuje pozwanej T. opublikować w terminie 7 dni od uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, na jej koszt i własnym staraniem oświadczenie o następującej treści:

T. przeprasza L., B. oraz S. za naruszenie ich autorskich praw osobistych i majątkowych do utworu "Bagaż osobisty. Po Marcu", poprzez pominięcie oznaczenia ich współautorstwa we francuskojęzycznym wydaniu opracowania ww. utworu pt. "Affaires personnelles":

- na stronie internetowej Pozwanej, tj. (...), na górze strony, bezpośrednio pod menu nawigacyjnym, w osobnej ramce o wymiarach 970x390 pikseli, na białym tle, czcionką koloru czarnego w taki sposób aby cała ramka była wypełniona tekstem przeprosin, przez nieprzerwany okres 30 dni;

- na oficjalnym fanpage'u T. w serwisie (...): (...) w postaci grafiki o szerokości co najmniej 700 pikseli i rozmiarach odpowiadających wielkością formatowi grafik lub embedów zamieszczonych w formie postu na tym fanpage'u; z użyciem czcionki dostosowanej do wypełnienia pełnej powierzchni grafiki (okna), przez okres nie krótszy niż 4 (cztery) dni;

bez komentarzy i w sposób uniemożliwiający ograniczenia pełnego tekstu odbioru przeprosin przez potencjalnych czytelników ich treści.

2. Zasądza od T. na rzecz każdej z powódek: L., B., S. kwoty po 3.000 zł (trzy tysiące złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od 5 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty.
3. W przypadku niewykonania przez T. obowiązków określonych w pkt 1 wyroku - upoważnia L., B., S. do jednorazowego opublikowania tekstu oświadczenia zawierającego wskazane w pkt 1 wyroku przeprosiny na koszt T., w kwartalniku pt. "...", przy czym tekst przeprosin powinien być umieszczony poza stronami 1 i 2, czcionką czarną wielkości 12 Times New Roman, na białym tle w tabeli wypełnionej całkowicie treścią przeprosin.
4. W pozostałym zakresie powództwo oddala.
5. Zasądza od T. solidarnie na rzecz powódek: L., B., S. kwotę 2300 zł (dwa tysiące trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 1800 zł kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, zaś w pozostałym zakresie koszty procesu i zastępstwa procesowego wzajemnie znosi.

Uzasadnienie faktyczne

I. Stan sprawy

1. L. (Powódka 1), B.(Powódka 2) oraz S. (Powódka 3) - łącznie nazywane Powódkami lub Stroną Powodową pozwem oznaczonym datą 4 sierpnia 2021 r. skierowanym przeciwko T. (Pozwana lub Strona Pozwana) wniosły o: a) nakazanie Pozwanej opublikowanie oświadczenia na jej własny koszt i własnym staraniem, o następującej treści:

Przeprosiny

"T. przeprasza Panią L., Panią B. oraz Panią S. za naruszenie ich autorskich praw osobistych i majątkowych poprzez publikację książki Bagaż osobisty, Po Marcu w przekładzie francuskojęzycznym (fran. Affaires personnelles) z pominięciem oznaczenia ich współautorstwa i naruszeniem ich praw majątkowych"

Powódki zażądały aby ww. oświadczenie zawierające przeprosiny zostało opublikowane na koszt Pozwanej, w terminie 3 dni od uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie oraz wskazały kanały komunikacji wraz z wymogami technicznymi co do warunków publikacji, tj.:

- (i) w drukowanym wydaniu "..." na jednej z pierwszych pięciu stron, w postaci reklamy prasowej w ramce o wymiarach minimum 10 cm x10 cm, na białym tle czcionką koloru czarnego o rozmiarze minimum 12 pkt, zapelniającą tekstem całość ramki ogłoszeniowej (tytuł pogrubioną czarna czcionką o rozmiarze minimum 12 pkt),
- (ii) na stronie internetowej (...), w formie reklamy dostępnej z poziomu strony głównej, w jej części widocznej przez użytkownika na pierwszym lub drugim ekranie po jej otwarciu w dowolnej przeglądarce internetowej lub urządzeniu mobilnym, w ramach dostępnych w tym miejscu powierzchni reklamowych, w formie prostokąta o wymiarach 970x390 pikseli, czcionką koloru czarnego na białym tle o rozmiarze

minimum 12 pkt, wypełniającego tekstem całość ramki oraz utrzymywanie tej reklamy nieprzerwanie przez okres 7 dni,

(iii) na stronie internetowej Pozwanej, tj., (...) - na górze strony głównej, bezpośrednio pod menu nawigacyjnym, w osobnej ramce, na białym tle, czcionka koloru czarnego o rozmiarze minimum 12 pkt i utrzymywanie w tym miejscu oświadczenia nieprzerwanie przez okres 30 dni,

(iv) na oficjalnym fanpage'u Pozwanej w serwisie (...), tj. T. ([https://\(...\)](https://(...))):

- w postaci grafiki o szerokości co najmniej 700 pikseli i rozmiarach odpowiadających wielkością formatowi grafik lub embedów zamieszczanych w formie postu na tym fanpage'u,

- czcionką o rozmiarze dostosowanym do wypełnienia pełnej powierzchni takiego okna tak, by użytkownicy mogli odczytać treść przeprosin bezpośrednio na swoich feedach i na wallu profilu,

- utrzymywania ww. oświadczenia w statusie "publiczny" i bez targetowania na konkretne grupy odbiorców, przez okres co najmniej czterech dni, w tym postaci "przypiętej" na górze walla fanpage'a przez okres co najmniej jednego dnia,

- utrzymywania ww. oświadczenia w sposób pozbawiony skrótów i innych ingerencji lub zabiegów umniejszających odbiór przez użytkownika Internetu treści i formy oświadczenia oraz bez jakiegokolwiek komentarza redakcyjnego,

- utrzymywania ww. oświadczenia z zachowaniem wszelkich narzędzi udostępnianych przez administratora serwisu (...), a pozwalających na dalsze udostępnienie opublikowanego materiału (share), komentowani ego bez moderacji oraz ocenianie go przez użytkowników znacznikami "like" i podobnymi.

Powódki zażądały ponadto aby oświadczenie zostało opublikowane bez jakichkolwiek komentarzy, uzupełnień, czy odniesień się do treści na tej samej i w innej stronie lub zakładce oraz bez zastosowania jakichkolwiek zabiegów formalnych i treściowych umniejszających znaczenie, rangę i powagę oświadczenia, względnie zaznaczających dystans do jego treści lub formy.

b) Upoważnienie Powódek do opublikowania oświadczenia na koszt Pozwanej w wypadku uwzględnienia roszczenia wskazanego w pkt. a i niewykonania przez Pozwaną obowiązku publikacji oświadczenia w terminach zasądzonych przez Sąd oraz o zobowiązanie Pozwanej do zwrotu poniesionych z tego tytułu przez Powódki kosztów.

c) na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd roszczenia wskazanego w pkt. a powyżej, Powódki wniosły o zobowiązanie Pozwanej do przesłania oświadczenia w formie własnoręcznie podpisanej, w terminie trzech dni od uprawomocnienia się orzeczenia do następujących redakcji: (...) - sobotni dodatek do (...); "(...)" - magazyn reporterów (...); (...); Kwartalnik pt. "(...)"; Kwartalnik pt. "(...)"; (...); "(...)" ([https://\(...\)](https://(...))).

d) Zasądzenie od Pozwanej na rzecz Powódek zadośćuczynienia w kwocie po 3000 zł z tytułu naruszenia autorskich praw osobistych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty - w terminie trzech dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w niniejszej

sprawie.

e) Zasądzenie od Pozwanej na rzecz Powódek kosztów procesu.

f) Zobowiązanie Pozwanej albo wydawnictwa (...) do przedłożenia umowy określającej zasady udzielenia licencji albo przeniesienia przez Pozwaną praw autorskich do francuskojęzycznego wydania Bagażu osobistego. Po Marcu (fran. Affaires personnelles).

2. Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

3. Jako, że kwestia ustalenia autorstwa utworu (dotyczy to również współautorstwa) to kwestia ustalenia faktu, Strony ustaliły jako sporne następujące fakty (plan rozprawy k- 167):

a) twórczy udział Powódek w pracach przygotowawczych do powstania Utworu;

b) twórczego udziału Powódek w stworzeniu Utworu;

c) wyłączny twórczy charakter działań Pozwanej w odniesieniu do Utworu,

d) francuskie wydanie Utworu jest dziełem zależnym w stosunku do utworu.

II. Fakty

4. Pozwana to pisarka, poetka, reportażystka. Autorka m.in.: biografii (...); autobiografii:

(...). Jest laureatką m.in. nagrody (...) za wybitne osiągnięcia w dziedzinie reportażu literackiego oraz (...). Jej książki przetłumaczono na kilkanaście języków.

(niesporne, informacja o Pozwanej zaczerpnięta z notki o autorce znajdującej się na tylnej okładce Utworu)

5. Powódka 1 jest współautorką książki "...", Wydawnictwo Czytelnik, 2020, publikowała m.in. w "...", "...", "...", kwartalniku (...) i miesięczniku (...), współpracowała z Instytutem (...). Za reportaż "..." Powódka 1 była nominowana w 2016 roku do Nagrody (...). Za teksty "...", "..." oraz "..." Powódka 1 była nominowana w 2017 roku do nagrody (...).

W 2018 roku za tekst "..." Powódka 1 zdobyła drugą nagrodę na Festiwalu (...). (niesporne, pozew)

6. Powódka 2 to autorka książki "..." i autorka materiałów prasowych publikowanych m.in. w "...".

(niesporne, pozew)

7. Powódka 3 prowadziła lokalną prasę "..." oraz publikowała m.in. w "...", "...",

"...", "...". (niesporne, pozew)

8. W 50. rocznicę (...) zorganizował wystawę "Bagaż osobisty. Po Marcu". Przedstawiała ona losy pokolenia pomarcowych emigrantów, którzy opuścili Polskę pod koniec lat 60. i na początku 70. i wyemigrowali do Szwecji, Francji, Danii, USA, Kanady, Izraela. Na wystawie zaprezentowano wspomnienia, fragmenty listów, dokumentów, fotografii z rodzinnych albumów i współczesnych zdjęć. Wystawa powstała według pomysłu Pozwanej.

9. W październiku 2017 roku, Powódi wzięły udział w bezpłatnych warsztatach mistrzowskich

prorowadzonych przez Pozwaną w (...) w Warszawie. W trakcie trwania warsztatów Pozwana zaproponowała uczestnikom warsztatów, w tym Powódkom, napisanie książki na temat doświadczeń emigracji Polaków na fali antysemickiej kampanii rozpoczętej w 1968 roku.

10. Warsztaty prowadzone przez Pozwaną w (...) polegały na tym, że Pozwana nawiązując do tematyki pomarcowych losów społeczności żydowskiej w Polsce omawiała z uczestniczkami warsztatów, w tym z Powódkami, kwestie z dziedziny warsztatu reportażu historycznego. Na spotkanie w ramach warsztatów został zaproszony jeden z bohaterów Utworu, N., który zaprezentował prywatne fotografie z tamtego okresu. (niesporne, zeznania Pozwanej, k 226 v., 03:06:55)

11. Pozwana była autorką warsztatów; wykorzystała swoje kontakty prywatne z bohaterami Utworu; była pomysłodawcą Utworu. Utwór był konceptem Pozwanej. (zeznania Pozwanej, k 226 v., 03:06:55) 12. (...) na swojej stronie internetowej, informując o wystawie oraz o planach wydania książki nawiązującej do wcześniej prowadzonych przez Pozwaną warsztatów wskazał: "[p]omysł książki skryształizował się podczas warsztatów, jakie reporterka prowadziła zeszłej wiosny w (...). Ich uczestniczki przyłączyły się do spisywania historii marcowych emigrantów, postaci z dworcowych fotografii sprzed pół wieku.

B., L., S. i W. są wraz z T. współautorkami książki "(...)", która ukaże się w maju." (bezsporne, zeznania stron oraz strona www. (...): "(...)

13. 2 stycznia 2018 r. (...) jako Zamawiający zawarł z każdą z Powódek z osobna umowę o takich samych warunkach, której celem było wydanie przez (...) książki poświęconej 50. Rocznicy wydarzeń Marca 68' i jej konsekwencjom. W treści umów wskazano m.in.:

- napisania książki pod tytułem "(...)" podjął się, zespół, który brał udział w projekcie "T. - (...)", tj.: T. - pomysł i koncepcja całości dzieła, prowadzenie rozmów z bohaterami, wstępna redakcja tekstu, koordynacja zespołu oraz B., L., S., W. - prowadzenie rozmów z bohaterami, wstępna redakcja wywiadów, kwerendy źródłowe;
 - w projekcie brały udział również researcherki (...). (...) zamieści o tom informację na łamach książki;
 - przedmiotem umowy jest wykonanie dzieła w postaci napisania autorskiego tekstu pod roboczym tytułem "(...)". Wskazano strukturę dzieła oraz zawartość pozatekstowych elementów w postaci m.in. reprodukcji dokumentów oraz fotografii współczesnych i archiwalnych, w szczególności zdjęcia z 19 maja 1969 r. wykonane na Dworcu (...) i pochodzące z prywatnego archiwum T.;
 - celem wykonania umowy Współautorzy zobowiązani są do przeprowadzenia niezbędnych kwerend, dokonania autorskiej korekty dzieła oraz do współpracy z (...), grafikiem, operatorem, redaktorem i innymi osobami odpowiedzialnymi za wydanie książki. T. po przekazaniu publikacji miała odpowiadać za współpracę z (...);
 - każdej z Powódek przysługuje po 10% udziałów w prawach do książki (w umowie dzieła), zaś T. 60%.
- Wymienione osoby nazywane są Współautorami;

- zasady udzielania przez współautorów licencji na rzecz (...) i wykonywania przez (...) praw zależnych do dzieła w określonym zakresie;

- termin wykonania dzieła oraz wynagrodzenie dla współautorów.

(niesporne, kopie egzemplarza umowy z Powodką 1 k: 45 do 49)

14. Załącznik nr 1 do umowy z 2 stycznia 2018 r. określał zakres prawa do korzystania przez (...) z dzieła.

(niesporne, k: 50 do 55)

15. Pozwana wcześniej bo 6 listopada 2017 r. zawarła umowę podobną co do zasadniczych treści z umową z 2 stycznia 2018 r. z (...). Podobieństwom dotyczyło zwłaszcza roli Pozwanej i Powódek w wydaniu dzieła, udziału w prawach do dzieła, zakresu licencji na korzystanie z dzieła udzielonej (...). Inne było wynagrodzenie za wykonanie umowy.

(niesporne)

16. Pozwana przekonała (...) do konieczności podpisania umów autorskich na stworzenie Utworu z Powódkami. To Pozwana podjęła decyzję o umieszczeniu swojego nazwiska na okładce utworu.

(zeznania św. P., k: 208, 0d 00:39:26 do 00:42:47)

17. Przygotowanie Utworu przez Powódki i Pozwaną obejmowało następujące czynności, w szczególności (w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sporu):

- kwerenda prasowa dotycząca wydarzeń z okresu objętego Utworem,

- przeprowadzanie wywiadów z bohaterami (wszystkie strony sporu),

- spisywanie wywiadów (wszystkie strony sporu),

- "polerowanie" tekstów wywiadów (wszystkie strony sporu),

- przygotowanie sylwetki bohaterów, m.in.: Powódka 1 - stworzenie pierwszej wersji sylwetki nieżyjącego bohatera D. (pkt 10, tabela z k 183., a także zbudowanie sylwetki bohaterki N. 9 pkt 12 tabela, k: 184);

Powódka 2 - sylwetka G. (k: 221-221 v, 00:38:27); Powódka 3 - sylwetka N. (k: 224, 02:01:01), R. (k: 224, 02:03:56)

- przygotowanie biogramów przez osobę, która przygotowywała sylwetkę danego bohatera,

- redagowanie treści (wszystkie strony sporu),

- wspólna praca wszystkich stron sporu nad kolejnymi redakcjami treści, łączenie poszczególnych wątków bohaterów na wspólnym poziomie odbioru przez czytelników - współpraca na zasadzie partnerstwa, w której każda Powódka mogła zgłaszać swoje uwagi i proponować rozwiązania bez ograniczeń,

- dobranie przez Powódkę fotografii i ich opis, ostateczna redakcja Utworu. (zeznania Pozwanej i Powódek) oraz przygotowanie sylwetki bohatera U. (zeznania św. U., k: 212 v., 03:07:19).

18. Pozwana przygotowała samodzielnie części Utworu: " (...)" oraz "(...)". (niesporne, zeznania Pozwanej, k: 226/227, 03:20:37).

19. W 2018 r. (...) wydał publikację - reportaż literacki zatytułowany Bagaż osobisty. Po marcu. Na okładce przedmiotowej publikacji poza tytułem, grafiką nawiązująca symbolicznie do tematu publikacji zostały umieszczone imię i nazwisko Pozwanej. Z kolei na drugiej karcie publikacji (nie licząc okładki) poza tytułem, elementem graficznym i imieniem oraz nazwiskiem Pozwanej, wskazano pod danymi Pozwanej imiona i nazwiska Powódek oraz W., która w ogóle nie wystąpiła z pozwem przeciwko Pozwanej.

(bezsporne)

20. W informacji znajdującej się na 4 stronie Utworu Pozwana podziękowała m.in. Powódkom za wspólną pracę: "[p]otraktowałam ten projekt jako poligon doświadczalny reporterskiego rzemiosła. Pokazałam uczestniczkom, jak pracuję: szukam i osławiam bohaterów, prowadzę rozmowy, spisuję i komponuję ich relacje, konstruuje materię opowieści. W detektywistycznym śledztwie wzięły udział i na współautorski tej książki wyrosły: B., L., S., W.. Uczestniczyły we wszystkich etapach pracy nad tą publikacją. Wykazały się talentem, entuzjazmem, ofiarnością, które wzajemnie się nam udzielały. Nigdy nie traciły głowy. Zdały odpowiedzialny egzamin z pracy zespołowej. Dziękuję im za to ciekawe wspólne doświadczenie". (tekst niesporny, egzemplarz Utworu)

21. W roku 2018 Pozwana zawarła z wydawnictwem (...) (...)z siedzibą w Paryżu umowę, w której wskazano m.in., że autorka Utworu udziela wydawcy "wyłącznego prawa i licencji" na druk i publikację tłumaczenia Utworu na język francuski oraz na sprzedaż tłumaczenia na całym świecie. Jednocześnie w pkt 1 umowy Pozwana oświadczyła, że przedmiot umowy nie narusza praw autorskich oraz, że jest w pełni uprawniona do zawarcia takiej umowy z wydawnictwem. Umowa określała również warunki finansowe (pkt. 5 umowy) zgodnie, z którymi Pozwana miała otrzymać 2000 Euro zaliczki z tytułu honorarium autorskiego na podstawie katalogowej ceny detalicznej każdego sprzedanego egzemplarza(zaliczka pomniejszona o podatek VAT). Pierwszy nakład miał wynieść ok. 2400 egzemplarzy tłumaczenia. Umowa przewidywała również (pkt 6) wypłatę na rzecz Powódki tantiem obliczanych od wpływów netto z tytułu sprzedaży tłumaczenia.

22. Przedmiotowa umowa (pkt 9) przewidywała również, że na odwrocie strony tytułowej wydawca umieści oryginalny tytuł Utworu w języku oryginału oraz następującą informację o prawach autorskich wymaganą przez Powszechną Konwencję o Prawie Autorskim: Bagaż osobisty. Po marcu; Copyright© T. 2018.

(treść umowy - tłumaczenie, k: 142-148).

23. Na tej samej stronie francuskiej publikacji o tytule Affaires personnelles (Rzeczy osobiste), na której umieszczono informację wymaganą przez Powszechną Konwencję o Prawie Autorskim zostało umieszczone podziękowanie dla Powódek oraz dla W. podpisane inicjałami Pozwanej - AT.

(dołączony do akt egzemplarz Affaires personnelles).

24. Powódki zgodziły się na tłumaczenie Utworu na język francuski. Miały pretensje do Pozwanej, iż na

okładce Utworu nie zostały wskazane jako współautorki i znajduje się tam jedynie nazwisko Pozwanej, co było sprzeczne w wcześniejszych ustaleniach pomiędzy Powódkami a Pozwaną.

(kopia emaila z 8 maja 2018 r., k: 56 oraz zeznania stron)

25. Publikacja w języku francuskim o tytule *Affaires personnelles* nie stanowi wiernego tłumaczenia Utworu. Tekst francuski został dostosowany do wymogów odbiorcy z innego kręgu kulturowego, pozbawiony fotografii oraz skrócony.

(treść tłumaczenia umowy z francuskim wydawcą, zeznania Pozwanej z k227/228, 03:34:17)

26. Po wydaniu francuskiej wersji Utworu w mediach społecznościowych Powódki uzewnętrzniły swój żal do Pozwanej i do (...) w związku z pominięciem ich nazwisk.

(wydruki dyskusji w Internecie, k: 57-61)

27. Pozwana była wzywana przez Powódki do usunięcia skutków prawnych naruszenia autorskich praw majątkowych i osobistych. Pozwana uznała żądania Powódek przedstawione w wezwaniu za bezprzedmiotowe.

(kopia wezwania, k: 62-64 oraz odpowiedź na wezwanie, k: 65-66)

III. Kwestie proceduralne

28. Opisane we wcześniejszym pkt. II fakty zostały ustalone na podstawie dokumentów złożonych do pism procesowych, których żadna ze stron nie kwestionowała, zwłaszcza: egzemplarzy publikacji - polskiej oraz francuskiej; korespondencji emailowej pomiędzy Pozwaną, a Powódkami ukazującą ich współpracę i przedmiot tej współpracy w zakresie dotyczącym (k: od 33 do 44); kopie umów autorskich dotyczących Utworu wraz z załącznikiem (k: od 45 do 55); korespondencja e-mailowa stron sporu co do faktów dotyczących reakcji Powódek na zapytanie Pozwanej o zgodę na tłumaczenie Utworu (k:56), printscreeny z mediów społecznościowych na fakt reakcji i czytelników i Powódek na wydanie publikacji francuskiej (k: 57 do 61), wezwanie do usunięcia skutków naruszeń i odpowiedź na to wezwanie (k: 62 do 66), umowa Pozwanej z (...) w zakresie warunków stworzenia Utworu i udziału w tym procesie również Powódek, wraz z załącznikami 1 i 2 (k: 105 do 113), tłumaczenie umowy Pozwanej z wydawcą francuskim na fakt warunków opracowania i wydania publikacji w języku francuskim (k: 142-148) i kopia wersji oryginalnej tej umowy (k: 100 do 104), a także zeznań wymienionych w następnym punkcie świadków i stron oraz przy wykorzystaniu przygotowanych dla potrzeb postępowania tabel zawierających wykaz prac Powódek w powstaniu Utworu, które nie zostały zakwestionowane przez Pozwaną i traktowane są jako inny środek dowodowy (k: od 176 do 199) - tabele, co do których treści Pozwana odnosiła się podczas swoich zeznań.

29. Sąd uwzględnił w stanie faktycznym sprawy również zeznania Powódek: Powódki 1 (k:225-226 v.), Powódki 2 (k: 220-225), Powódki 3 (223 v.-225) w zakresie w jakim dotyczyły one:

- ustaleń co do współpracy stron sporu nad Utworem, podziału obowiązków, sporządzania charakterystyki sylwetek konkretnych bohaterów Utworu, wspólnej redakcji tekstu i łączenie elementów wywiadów

według kryterium wątków tematycznych, roli Pozwanej w pracach końcowych

- traktowania Powódek przez Pozwaną jako współautorek utworu,
- przykładów wpływu Powódek na treść Utworu,
- negatywnych odczuć Powódek w związku z pominięciem ich nazwisk na okładce utworu oraz sposobu wyrażenia tych odczuć w stosunku do Pozwanej, w tym rodzaju i stopnia nasilenia poczucia krzywdy Powódek.

30. Odnośnie do osobowych dowodów - Sąd wykorzystał zeznania świadków w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia sporu:

- a) P. - w zakresie faktów dotyczących stanowiska Pozwanej co do konieczności zawarcia umów autorskich przez (...) z Powódkami,
- b) W. - w zakresie faktów: przeprowadzenia warsztatów przez Pozwaną w (...) i ich tematyki, roli tego świadka i Powódek w przygotowanie utworu, braku ograniczeń co do zgłaszanych przez świadka i Powódki uwag do treści Utworu. Świadek była wymieniona w Utworze jako jedna z autorek. Nie wystąpiła z pozwem, nie jest stroną w tym postępowaniu, a zatem Jej zeznania Sąd uznał za obiektywne.
- c) M.- w zakresie faktów: roli Pozwanej w przygotowanie Utworu, inicjatywy Pozwanej do podpisania przez (...) umów autorskich z Powódkami.
- d) M. - w zakresie istoty opracowania sylwetki bohatera i czym ta sylwetka różniła się od treści wywiadu przeprowadzonego z bohaterem.
- e) U. - jednego z bohaterów Utworu - w zakresie faktów relacji Pozwanej ze świadkiem dla potrzeb stworzenia Utworu.
- f) N. - kolejnego bohatera Utworu - w zakresie faktów odzwierciedlenia w treści Utworu wywiadu ze świadkiem "[n]ie było moich słów słowo w słowo. Kasia to uporządkowała i zredagowała. Ten fragment wypowiedzi świadka jest istotny również dla wykazania, że budowanie sylwetki bohatera, to coś więcej niż tylko przepisanie jego relacji z wywiadu.

31. Zeznania świadków: S. oraz P. nie wносиły istotnych faktów do sprawy w znaczeniu wykazania twórczych elementów pracy powódek nad Utworem i dlatego nie zostały przez Sąd uwzględnione w ustaleniu stanu faktycznego ani w dokonanej ocenie prawnej.

32. Sąd przeprowadził dowód z zeznań stron z uwagi na istotę współtwórstwa i konieczności ustalenia w jaki sposób każda ze stron przyczyniła się w sposób twórczy do powstania finalnej wersji Utworu. Należy podkreślić, że strony co do zasady podawały fakty zgodnie. Żadna z Powódek nie kwestionowała faktów dotyczących tego, że Pozwana była pomysłodawczynią Utworu, że wykorzystała swoje kontakty prywatne z bohaterami Utworu; że Utwór powstał jako rozwinięcie warsztatów prowadzonych w (...) przez Pozwaną. Zasadnicza różnica pomiędzy zeznaniami Powódek, a Pozwanej dotyczyła nie faktów, ale oceny tych faktów w zakresie współautorstwa Utworu. W ocenie Pozwanej status autora (twórcy) Utworu przysługuje

wyłącznie Jej, gdyż to Pozwana wymyśliła pomysł i przystąpiła do jego realizacji przy pomocy Powódek, których rola była drugoplanowa, gdyż o wszystkim decydowała Pozwana. To Pozwana najpierw nauczyła Powódki podstaw sztuki przygotowywania reportażu podczas warsztatów w (...). To Pozwana przedstawiła pomysł tematu nawiązującego do historii polskich Żydów inspirowanej wystawą o wyjeździe tej grupy z Polski po wydarzeniach marcowych w roku 1968. To Pozwana miała przedstawić kontakty do bohaterów opisanych w Utworze i to Pozwana kierowała pracą Powódek przy ustalaniu końcowej wersji Utworu. W ocenie Pozwanej, Powódki nie potrafiłyby samodzielnie napisać Utworu. (zeznania Pozwanej, k:227, 03:27:23).

33. Podsumowując tak ukształtowany materiał dowodowy oraz merytoryczne stanowisko stron, Sąd uznał, że dla wydania orzeczenia końcowego w tej sprawie celowe jest dokonanie analizy w jakim zakresie Pozwana i Powódki uczestniczyły w sposób twórczy w stworzeniu finalnej wersji Utworu. Do przeprowadzenia tej analizy konieczne jest zindywidualizowanie prac każdej ze stron nad Utworem i to było zasadniczym przedmiotem postępowania dowodowego prowadzonego podczas postępowania rozpoznawczego na rozprawach.

IV. Ocena materiału dowodowego oraz ocena prawna

34. Powództwo co do zasady - w zakresie naruszenia praw autorskich Powódek do Utworu - podlegało uwzględnieniu. Sąd oddalił powództwo w części dotyczącej sposobów publikacji oświadczenia zawierającego przeprosiny.

35. Jak zostało to już wskazane we wcześniejszej części uzasadnienia wyroku, spór dotyczy w zasadzie jednej głównej kwestii - czy Powódki posiadają status współautorek utworu. Udzielenie pozytywnej odpowiedzi na przedstawione pytanie powoduje uznanie, że posiadają one zarówno majątkowe jak i osobiste prawa autorskie do Utworu i w konsekwencji uzasadnia legitymację czynną Powódek w procesie o naruszenie tych praw, jak również uzasadnia wystąpienie z roszczeniem o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu naruszenia autorskich praw osobistych do Utworu.

Dlatego też w sytuacji, w której autorskoprawny status dzieła "(...)" nie jest przez żadną ze stron kwestionowany, Sąd w pierwszej kolejności odniesienie się do istoty współtwórstwa w prawie autorskim aby następnie podjąć próbę określenia wpływu każdej z Powódek na ostateczny kształt Utworu. Dodatkowo, Sąd oceni czy publikacja francuska stanowi utwór zależny w stosunku do Utworu, po to aby właściwie zastosować normę przepisu art. 2 ust. 1 pr.aut.

A. Domniemanie z art. 8 pr.aut.

36. Zgodnie z treścią art. 8 ust. 2 pr.aut.: "Domniemywa się, że twórcą jest osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu". To domniemanie ułatwia identyfikację autora, a także współautorów przedmiotu prawa autorskiego. Jest to procesowe ułatwienie wykazania okoliczności istotnej w rozstrzyganej sprawie, na które może powołać się strona

sporu. Domniemanie autorstwa ma charakter wzruszalny (*praesumptio iuris tantum*) i przenosi ono ciężar dowodu na stronę, która mu przeczy (wyrok SN z 5.03.1971, II CR 686/70, OSNCP 1971, nr 12, poz. 213). Oznacza to, że Pozwana powinna wykazać w trakcie postępowania dowodowego, że Powódki, których obejmuje domniemanie z art. 8 ust. 2 pr.aut., gdyż są wskazane w treści Utworu jako jego współautorki - nie posiadają takiego statusu. W opisywanej sytuacji mamy do czynienia z wyjątkiem od zasady art. 6 k.c. o rozkładzie ciężaru dowodu (S. Grzybowski, System prawa cywilnego. Część ogólna, Wrocław-Warszawa-Gdańsk 1974,, s. 885). Wskazanie w treści Utworu noty copyrightowej: "Copyright © T." nie oznacza automatycznie, że to Pozwana jest wyłącznie autorką (twórczynią) Utworu albowiem zachodzi widoczna sprzeczność między treścią tej noty, a uwidocznieniem nazwisk Powódek jako współautorek razem z Pozwaną. Powyższe prowadzi do konkluzji, że Pozwana powinna udowodnić, że Utwór jest rezultatem wyłącznie Jej twórczej pracy, zaś Powódki w żaden sposób nie przyczyniły się do współtworzenia Utworu, gdyż ich działania nie były twórcze i nie posiadały indywidualnego charakteru (art. 1 ust.1 pr.aut.).

37. Należy jednak podkreślić, że ww. domniemanie nie daje gwarancji prawdziwości ustaleń procesowych (J. Dąbrowa, Znaczenie domniemań prawnych w polskim procesie cywilnym, Warszawa 1962, s. 22), dlatego też Sąd przeprowadził dowody z zeznań stron sporu, albowiem miały one największą wiedzę co do współpracy na Utworem i twórczego przyczynienia się do powstanie Utworu.

38. Pozwana wskazała podczas przesłuchania, że "nie potrafi powiedzieć, czemu w umowach jest zapis, że Powódki są autorkami książki". Wyjaśniła, że był to Jej "gest dla nich" (zeznania pozwanej, k: 227, 03:24:29). W ocenie Sądu, takie wy tłumaczenie odmawiające Powódkom statusu podmiotu Utworu jest jedynie przyjętą linią postępowania w sprawie przeciwko Pozwanej. Linią, która ma generalnie zakwestionować twórczy udział Powódek w powstanie Utworu. Mając na uwadze, że Pozwana jako autorka wielu książek posiada wiedzę co do istoty autorstwa, że w umowie Pozwanej z (...) wymieniono Powódki jako współautorki i wreszcie, że przecież wskazała na str. 4 Utworu, że Powódki są "współautorkami tej książki" - to przedstawione przez Nią wy tłumaczenie wydaje się zdecydowanie naiwne. Kto jak kto, ale osoba z takim dorobkiem literackim i doświadczeniem doskonale - w ocenie Sądu - zdaje sobie sprawę dlaczego Powódki zostały wskazane jako współautorki. Co więcej Pozwana przecież wyraziła zgodę aby na str. 3 Utworu Jej nazwisko znajdowało się wraz z nazwiskami Powódek w miejscu przeznaczonym dla współautorów Utworu. W świetle powyższego nie można inaczej ocenić przytoczonego zeznania Pozwanej, jako tylko uniknięcia odpowiedzialności prawnej na zarzut naruszenia majątkowych i osobistych praw autorskich Powódek. Nie bez znaczenia dla dokonanej przez Sąd oceny tej części zeznań pozwanej jest też fakt, że na str. 334 Utworu znajdują się biogramy Powódek oznaczone wspólnym tytułem "O współautorkach".

39. Odmawiając cechy wiarygodności tym zeznaniom Pozwanej, w których podaje, że nie wie dlaczego w umowach jest zapis, że Powódki są autorkami książki - Sąd oparł swoją ocenę na zeznaniach świadka P.,

która pracowała w (...) w okresie pracy stron nad Utworem. W ocenie Sądu, świadek ten nie uczestniczy w sporze i nie jest zainteresowany aby wyrok był korzystny dla jednej ze stron, a zatem jego zeznania posiadają atrybut wiarygodności. Z tego powodu Sąd uznał za zgodne z rzeczywistością fakty przytoczone przez tego świadka - a zwłaszcza fakty:

- o tym, że Pozwana była świadoma, że będzie współdzielone autorstwo tej publikacji (k: 208, 00:39:26);
- o tym, że to Pozwana chciała aby zawarte zostały z Powódkami umowy o współautorstwie (k: 208, 00:41:56);
- o tym, że to Pozwana zadecydowała aby nazwiska Powódek nie znajdowały się na okładce Utworu (k: 208, 00:42:47)

B. Istota współtwórczości

40. Współtwórczość, jako pojęcie ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (pr.aut.) zyskało już wiele opracowań doktrynalnych oraz było przedmiotem licznych orzeczeń zarówno sądów powszechnych, jak i Sądu Najwyższego. Jako, że uzasadnienie powinno być zwięzłe - Sąd pomija bogate orzecznictwo i poglądy doktryny, skupiając się na tym co istotne dla uzasadnienia orzeczenia końcowego. Jednym z najważniejszych elementów współtwórczości jest porozumienie między twórcami do co końcowej wersji Utworu. W doktrynie przedstawia się różne stanowiska co do tego jak porozumienie takie ma wyglądać i na którym etapie pracy nad dziełem autorskim powstać. Wskazuje się zatem możliwość powstania dzieła współautorskiego w wyniku przyjętego porozumienia co do zasadniczych cech dzieła - współtwórcy powinni wiedzieć co tworzą i jak tworzą. Dopuszcza się możliwość powstania dzieła współautorskiego nawet w braku porozumienia twórców (Banasiuk, Współtwórczość i jej skutki w prawie autorskim, Warszawa 2012, s. 122). Sąd opowiada się za trzecim stanowiskiem, w którym konieczność wystąpienia porozumienia między współtwórcami jest uzależniona od rodzaju utworu i przyjętego systemu współpracy między współtwórcami.

41. W przedmiotowej sprawie zasadniczo zarówno Pozwana, jak i Powódki wiedziały jaki temat ma być przedmiotem Utworu jako reportażu historycznego lub literackiego. W umowach zawartych z (...) podano nawet szczegóły wydawnicze przyszłej książki.

Należy mieć jednak na uwadze, iż z zeznań stron wynika, że współpraca Pozwanej z Powódkami miała charakter dynamiczny - chociaż strony wiedziały czego dotyczyć ma książka (Utwór), to jednak na etapie zawierania umów z (...) nie mogły jeszcze porozumieć się co do ostatecznego kształtu utworu, gdyż kształt ten powstał w trakcie wspólnej pracy, przeprowadzenia nowych wywiadów, wymiany pomysłów, wymyślenia nowych rozdziałów itp. Można zatem stwierdzić, że porozumienie co do końcowego kształtu Utworu powstawało podczas prac na kolejnych etapami Utworu.

Okoliczność, że to Pozwana dokonywała końcowej redakcji Utworu, że do pracy nad Utworem przystąpił grafik i wydawca - nie miało znaczenia dla zakwestionowania istniejącego porozumienia wszystkich współautorek co do finalnej wersji Utworu. Chodzi o wersję finalną w zakresie ich pracy nad treścią

(tekstem), a nie nad graficzną formą Utworu. To, że istniejące porozumienie pomiędzy współautorkami nie obejmowało szaty graficznej Utworu, nie deprecjonuje ich statusu podmiotu praw autorskiego w odniesieniu do Utworu, albowiem wkład Powódek nie dotyczył grafiki, a treści. Sąd podziela stanowisko zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z 27.09.1973 r. (III CRN 420/72 (w:) J. Barta, R. Markiewicz, Prawo autorskie.

Orzecznictwo i wyjaśnienia, t. 3, Warszawa 2005, s. 41) zgodnie z którym pogląd co do konieczności istnienia uprzedniego porozumienia między autorami jest zbyt kategoryczny i nie należy wykluczyć sytuacji, kiedy o powstaniu dzieła współautorskiego będzie decydował obiektywny charakter wkładu.

42. Odnosząc się do wkładu autora/ współautora do Utworu, Sąd podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z 5.07.2002 r. (III CKN 1096/00, OSNC 2003, nr 11, poz. 150), że decydujące przy stwierdzeniu współtwórczości jest wniesienie wkładu twórczego w utwór. A zatem wystąpienie przesłanki działalności twórczej o indywidualnym charakterze jest zasadniczym kryterium powstania ochrony autorskoprawnej. Współtwórczość wymaga uwzględnienia także aspektu podmiotowego w znaczeniu twórczej współpracy opartej na porozumieniu twórców co do stworzenia wspólnego - dzieła takie porozumieniem w przedmiotowej sprawie istniało i było kształtowane podczas kolejnych prac nad Utworem.

C. Pozwana i Powódki jako współtwórczynie (współautorki) Utworu

43. Status Pozwanej jako autorki (" (...) ", "(...) ") oraz współautorki Utworu nie był w tym postępowaniu kwestionowany przez żadną ze stron i dlatego też Sąd uznał zeznania Pozwanej za wiarygodne w tej części, w której opisywała swój udział w Utworze: pomysł na temat i ogólna (gdyż rozwijała się w trakcie współpracy z Powódkami) wizja formy Utworu; nawiązanie kontaktu z bohaterami Utworu, zgromadzenie fotografii bohaterów oraz ich wybór, opis i ułożenie w Utworze; przeprowadzenie części wywiadów, koordynacja powstawania Utworu na wszystkich jego etapach, akceptacja ostatecznej wersji tekstu Utworu (zeznania Pozwanej, k: 226, 03:06:44 do 03:39:49).

44. Odnosząc się do zeznań Pozwanej w odniesieniu do Jej udziału w tworzeniu Utworu Sąd uznał, że część Jej działań, w szczególności - pomysł na Utwór, nawiązanie kontaktu z bohaterami książki, dotarcie do materiałów, "w których bohaterka przedstawiała swoje przeżycia" (k:228, 03:52:38), nawet przeprowadzenie samego wywiadu czy wywiadów, kwerenda - mają znaczenie przygotowawcze i pomocnicze do powstania Utworu. Jak to wynika z treści art. 2¹ pr.aut. ochroną prawa autorskiego objęty może być wyłącznie sposób wyrażania, nie są objęte ochroną m.in. idee. Brak ochrony dotyczy także samego pomysłu na Utwór. Ochronie podlega jedynie urzeczywistnienie tego pomysłu w utworze. A zatem Sąd w przeprowadzonej analizie i ocenie prawnej stanu faktycznego badał będzie które działania Pozwanej i Powódek zostały przyobleczone w konkretną formę w Utworze. Sąd będzie badał jaki był rezultat działań stron sporu na kształt (forma i treść) Utworu. Poza analizą Sądu znajdzie się cel powstania i przeznaczenie Utworu, które jako takie nie są objęte ochroną prawa autorskiego. Mając na uwadze, że "pojęcie utworu

jest bardzo szerokie i obejmuje tak utwory, co do których pozostawiono twórcy swobodę twórczą, utwory będące przejawem działalności twórczej o wybitnie indywidualnym charakterze, jak i utwory niewymagające znacznego nakładu pracy twórczej" (wyrok SA w Poznaniu z 16.11.2006 r., I ACa 515/06, nie publik.) Sąd uznał, że działania - zarówno Pozwanej, jak i Powódek - polegające na zbieraniu materiałów do utworu, przeprowadzanie wywiadów z bohaterami, kwerenda dotycząca wydarzeń politycznych i historycznych z relewantnego okresu, dzielenie się kontaktami nie są objęte ochroną prawa autorskiego.

45. Analizując czy istniała po stronie Powódek jakakolwiek swoboda twórcza, skoro to Pozwana była pomysłodawcą, mentorem, koordynatorem Utworu i również uczestniczyła w bezpośredniej pracy z tekstem i w jaki sposób ta swoboda została uzewnętrzniona w Utworze, Sąd uwzględnił złożone do akt sprawy przykłady indywidualnej pracy nad Utworem każdej z Powódek. Przykłady te były również przedmiotem zeznań Pozwanej) k: 227 v., 03:52:38 do 04:16:11 na k: 228). Nie jest konieczne dla prawidłowości merytorycznego orzeczenia odnoszenie się do wszystkich przykładów udziału Powódek wskazanych w tych tabelach, wystarczające jest wskazanie tego, co realizowały wszystkie Powódki i co zostało potwierdzone przez Pozwaną. Przykładowo Pozwana potwierdziła:

a) w odniesieniu do udziału w tworzeniu Utworu Powódki 1: - (pkt 6 tabeli z k: 192) wspólnie z Pozwaną wybór z wywiadów fragmentów związanych z pobytem na koloniach zorganizowanych przez (...) oraz montaż tych wypowiedzi tak aby ze sobą współgrały - opracowanie sylwetki bohatera A. (pkt 2 tabeli z k: 177) - potwierdzenie Pozwanej k: v.227, 03:52:38);

b) w odniesieniu do udziału w tworzeniu Utworu Powódki 2: - (pkt 2 z tabeli, k: 177) opracowanie surówki tekstu po wywiadzie z A., zbudowanie sylwetki bohatera, chronologiczne opracowanie sylwetki, redakcja tekstu - potwierdzenie Pozwanej k: v.227, 03:52:38);

c) w odniesieniu do udziału w tworzeniu Utworu Powódki 3:

- przygotowanie prasówki (pkt. 1 z tabeli, k: 191), która była wykorzystana w rozdziale "19 maja 1969" (od str. 16 w Utworze),

- zbudowanie sylwetka bohaterki D. (pkt 1 tabel z k:176) - potwierdzenie Pozwanej k: 227 v., 03:52:38_

- (pkt 1 z tabeli, k: 176) opracowanie surówki tekstu po przeprowadzonym wywiadzie z bohaterką Utworu D. (k: 227v, 03:52:38) - Pozwana dodała o przeniesieniu słowa mówionego na pisany tak żeby się dobrze czytało;

- (pkt 4 z tabeli, k: 178) opracowanie surówki tekstu, zbudowanie sylwetki bohatera, chronologicznej opracowaniem sylwetki, redakcja tekstu - potwierdzenie Pozwanej k: 227 v., 03:52:38);

46. Podsumowując fakty wykazane w tabelach, które potwierdziła sama Pozwana, stwierdzić należy, że o ile opracowanie surówki tekstu, redakcja tekstu, jego autoryzacja zasadniczo nie powinny być uznane za działanie twórcze o indywidualnym charakterze, to takie działania Powódek jak zwłaszcza: budowanie

sylwetki bohatera; inkorporacja do tekstu fragmentów wspomnień spisanych przez bohaterów; zrealizowanie w tekście pomysłu na zbudowanie sylwetki poprzez zestawienie głosów rodzeństwa, którzy inaczej pamiętają wydarzenia marcowe; ożywienie w tekście początkowo nudnej postaci (pkt. 17 tabeli z k: 187); przygotowanie "prasówki" wykorzystanej w Utworze (pkt 1 z k: 191), wybór z wywiadów fragmentów związanych ze spotkaniami paczki i montaż wypowiedzi tak, aby ze sobą współgrały (pkt 5 z tabeli na k: 192); wybranie z wywiadów fragmentów związanych ze zwiastunami Marca 68, montaż wypowiedzi różnych osób (pkt 13 tabeli z k: 193) mogą zostać uznane za twórczy wkład Powódek w powstanie Utworu, niezależnie od tego jaką rolę pełniła Pozwana. Należy podkreślić, że Utwór nie stanowi zbioru spisanych wywiadów z bohaterami, do których dołączono zdjęcia. Literacki charakter reportażu pozwolił na zespolenie wielu wątków dotyczących różnych bohaterów, w taki sposób, że te wątki stały się wspólne. Los bohaterów nie został przedstawiony standardowo w sposób chronologiczny, gdyż to temat wątku jest kryterium podziału struktury literackiej Utworu. W takim układzie Utworu szczególnie widać twórcze przyczynienie się Powódek do jego powstania. Tematy/tytuły wątków są różnorodne np. "...", "...", "...", i odpowiadają treści danego rozdziału. Są również takie tytuły, jak np. " (...)", "...", które sygnalizują temat w sposób odmienny od standardowego, gdyż odwołują się do emocji czytelnika.

47. Przykładowo - standardowa prasówka, którą poprzedziła kwerenda stanowi drugi rozdział wprowadzający czytelnika w realia historyczne i polityczne okresu objętego tematem Utworu. Piętno indywidualizmu Sąd rozpoznaje w wyborze i selekcji tych informacji bo oto poza informacją, że trwa (...), pojawia się informacja o treści rubryki zagubiono-znaleziono (str. 17). Są to zatem informacje również z "podwórka", które przygotowują klimat reportażu.

48. Sam życiorys bohaterów nie tylko tego Utworu ale także innych, nawet najbardziej niezwykły nie stanowi przedmiotu prawa autorskiego - nie wiadomo, kto jest twórcą takiego życiorysu, bohater, siła wyższa, istniejące okoliczności (artykuł S. w (...) " (...)", dostęp on-line: (...)). W przedmiotowej sprawie nie mamy jednak do czynienia z prostym spisaniem wywiadu przez strony sporu z zachowaniem chronologii wydarzeń. Zarówno Pozwana, jak i Powódki dodały do życiorysów bohaterów Utworu coś więcej. Jest to "wartość dodana" uzewnętrzniona w literackim charakterze reportażu, która pozwoliła przybliżyć postaci bohaterów, uczynić je mniej nudnymi, ukazać ich życie w świetle współistniejących okoliczności politycznych i historycznych - i co więcej (co zostało już wskazane w poprzedniej części uzasadnienia) oddać emocje skomplikowanych relacji międzyludzkich, dramatów podejmowanych przez każdego z bohaterów indywidualnie decyzji o opuszczeniu Polski z "biletem w jedną stronę". Ta złożoność ukazania bohaterów poprzez ich dojrzewanie do decyzji o wyjeździe, ukazanie zwykłego, normalnego życia młodzieży z tamtego okresu (m.in. "...", "...", "...", "...", "...") i zestawienie ludzkich losów z determinantą historyczną, która oddziaływała na mniejszość żydowską w Polsce - zbiór tych wszystkich elementów umiejętnie oddanych w treści i strukturze Utworu ale i w nazwach tytułów - stanowi działalność twórcą Pozwanej i Powódek o indywidualnym charakterze, czyli przedmiot prawa autorskiego. W tym miejscu należy odwołać się do orzeczenia SN z 1971 r. wydanego w sprawie II CR 370/71 (niepubl.), w

którym wskazano, że twórcą reportażu jest ten, kto zebrał i opracował materiał. Wskazane orzeczenie pozostaje jak najbardziej aktualne i w tej sprawie.

49. W ocenie Sądu najważniejsze dla treści orzeczenia końcowego jest jednak podkreślana wspólnie przez wszystkie strony okoliczność, że w większości pracy nad Utworem trwała praca wspólna Powódek i Pozwanej. O ile Powódki mogły samodzielnie przygotowywać np. sylwetki bohaterów, łączyć tematycznie fragmenty wywiadów czy inkorporować do tekstu wspomnienia - to jednak zawsze wspólnie rozmawiały nie tylko nad urzeczywistnieniem pomysłów, ale i podejmowały decyzję co ma się znaleźć w Utworze. Ta wspólna praca nad utworem powoduje, że nie zawsze można przypisać poszczególnym Powódkom stworzenie konkretnego tekstu. To była praca wspólna - czyli współautorstwo, gdyż wszystkie strony wniosły elementy twórcze do Utworu, bądź to poprzez działania indywidualne przedstawione w tabelach, częściowo potwierdzonych przez Pozwaną, bądź działania wspólne polegające np. na wyborze i doborze fragmentów wywiadów do opisywanych wątków. Jak to wynika z tabel przedłożonych przez Powódki do akt sprawy oraz zeznań stron - zarówno Powódki, jak i Pozwana przygotowywały, bądź to samodzielnie, bądź to wspólnie charakterystykę sylwetek "przypisanych" im przez Pozwaną bohaterów (jeden bohater - pracownik (...)) zostały "odnaleziony" z inicjatywy jednej z Powódek). Już sama taka charakterystyka stanowi przedmiot prawa autorskiego, gdyż - jak to wskazano wcześniej - uzupełniona została o dodatkowe literackie elementy. Jak wyglądała taka charakterystyka najlepiej wyjaśnia świadek M., która nie uczestniczyła w przygotowaniu pełnej wersji Utworu wraz ze stronami ale wiedzę o tym czym jest portret bohatera - charakterystyka postaci wyniosła z warsztatów prowadzonych przez Pozwaną. Można tę wiedzę przenieść również na etap przygotowania Utworu, który przecież stanowił pewną kontynuację warsztatów organizowanych w (...). Wymieniona świadek wskazuje (k: 210 v., 02:31:34 do 02:32:49) : "[p]ortret bohatera to opowieść o tej postaci. To nie jest wywiad, to opowieść na bazie wywiadu, to jest bardziej dzieło literackie (...). Interpretacja Doroty (chodzi o Pozwaną 2) uzewnętrzniła się w tym portrecie, bo ona wybrała materiale do tego, nie wypisywała wszystkich informacji z wywiadu. Ona sama dokonywała tego wyboru". Ten przykład z pracą nad sylwetką bohatera, oraz dodatkowe elementy np. stworzenie takiej nazwy tytułu rozdziału aby najbardziej oddawała dramat sytuacji bohaterów Utworu i ich emocje oraz równoległe zespolenie wspólnych wątków w życiorysie bohaterów - były wytworem pracy Powódek, bądź to samodzielnie, bądź wspólnie Powódek i Pozwanej, co jest emanacją współtwórczości w prawie autorskim.

50. Jeszcze raz należy podkreślić, ani Sąd ani Powódki, ani ktokolwiek inny nie kwestionują roli Pozwanej w powstaniu Utworu. Była ona dominująca, co nie znaczy, że to wyłącznie Pozwana jest autorką Utworu. W ocenie Sądu przedstawione działania Powódek w procesie powstawania Utworu uzasadniają tezę, że przyczyniły się one w sposób twórczy w rozumieniu art. 1 ust. 1 pr.aut. (każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze) do powstania Utworu i dlatego należy nadać Im status podmiotów uprawnionych z majątkowych i osobistych praw autorskich do Utworu, są współtwórczyniami Utworu. Okoliczność, że Powódki nabyły wiedzę na temat pracy nad szczególnym rodzajem reportażu (reportaż

literacki i historyczny) podczas warsztatów nie ma znaczenia dla tego statusu. Pozwana miała co do zasady rację, że Utwór powstałby i bez udziału Powódek (k: 227, 03:27:23), ale w ocenie Sądu nie byłby to ten sam utwór. Pozbawiony byłby piętna indywidualności każdej z Powódek, piętna, które wcześniej zostało zidentyfikowane w uzasadnieniu.

Podkreślić należy, że zdobyta podczas warsztatów wiedza przez Powódek została przekształcona w konkretną treść Utworu, co zostało wykazane w trakcie postępowania dowodowego. Podnoszona przez Pozwaną okoliczność, że "moje zdanie było zdaniem ostatecznym i głównym" (k-228, 04:15:03) nie dyskwalifikuje statusu Powódek jako współautorek z uwagi na istniejące między nimi porozumienie, że taką właśnie rolę będzie miała Pozwana. Pozwana mogła mieć decydujący głos co do ostatecznej formy Utworu, co nie oznacza automatycznie, że taka prerogatywa zaprzecza twórczemu wkładowi Powódek w powstanie Utworu. Pozwana, która sama pracowała już nad ostateczną wersją do druku nie zmieniła w sposób zasadniczy efektów twórczych wspólnej pracy całego zespołu.

51. Podsumowując tę część uzasadnia, Sąd ocenił, że Powódki posiadają status współautorek (współtwórczyń) Utworu chociaż ich twórczy wkład w jego powstanie jest znacznie mniejszy niż wkład Pozwanej. Wielkość wkładu twórczego wniesionego do Utworu nie ma jednak żadnego znaczenia dla współautorstwa. Nawet minimalny wkład (zasada de minimis) uprawnia podmiot, który ten wkład wniósł do uzyskania statusu autora/współautora. Ta nieproporcjonalność wniesionych wkładów twórczych nie była zresztą przez żadną ze stron kwestionowana, i znalazła odzwierciedlenie w treści umowy zawartej przez strony sporu z (...), w których udział Pozwanej w stworzenie Utworu określono na 60%, zaś Powódek po 10% każda. Nie jest przy tym istotne dla merytorycznego rozstrzygnięcia, czy tak określone udziały odpowiadają rzeczywistości. Jest to kwestia o drugorzędnym znaczeniu wobec faktu, że Powódki uczestniczyły w sposób twórczy w stworzeniu Utworu. Nawet gdyby był to 1%, to i tak miałyby prawo zostać uznane za podmioty prawa autorskiego do Utworu.

52. Skoro Sąd odnosi się do % udziału stron w stworzeniu Utworu, to nie można pominąć w tym miejscu uzasadnienia kwestii, która ma znaczenie dla zarzutu naruszenia dóbr osobistych Powódek wskutek pominięcia ich nazwisk jako autorek we francuskim wydaniu Utworu (jaki jest charakter autorski wydania francuskiego zostanie wskazane w dalszej części uzasadnienia). Co do zasady można podkreślić, że dana osoba wniosła największy wkład twórczy do utworu poprzez umieszczenie jej imienia i nazwiska na okładce publikacji, zaś nazwiska autorów, którzy wnieśli "mniejszy" wkład na kolejnej stronie, tak że nie budzi wątpliwości, że wszystkie te osoby są współautorami. Nie jest przy tym konieczne odwoływanie się (co czyni Pozwana w odpowiedzi na pozew) do praktyki stosowanej w przypadku różnego rodzaju komentarzy np. prawniczych czy dzieł zbiorowych, w których podaje się niekiedy na okładce nazwisko redaktora czy redaktora naukowego. W przypadku Utworu mamy do czynienia z dziełem współautorskim, częściowo nierozłącznym, w którym nie zawsze można wyodrębnić twórczy wkład poszczególnych Powódek. Sąd uznaje, że Pozwana mogła zatem umieścić swoje nazwisko jako autorki na okładce, zaś

nazwiska Powódek na kolejnych stronach - o ile wszystkie Powódki zgodziły się na takie rozwiązanie. W przeciwnym razie umieszczenie na okładce Utworu wyłącznie nazwiska Pozwanej traktować należy jako naruszenie ustnej umowy z Powódkami i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

53. Sąd ocenia, że Utwór posiada charakter mieszany, z jednej strony można bowiem stwierdzić, które jego części powstały wyłącznie w wyniku działania twórczego Pozwanej i w tej części jest to dzieło autorskie rozłączne (np. "(...) " i "(...) ") z zindywidualizowanym twórczym wkładem, z drugiej zaś strony nie można wydzielić w większości tekstu (poza doborem fotografii i ich opisem, niektórymi nazwami tytułów), które części były przygotowywane wyłącznie przez Pozwaną albo Powódki, gdyż wszystkie One wspólnie pracowały np. nad redakcją tekstów, łączyły tematycznie wspomnienia poszczególnych bohaterów - i tym zakresie Utwór jest też dziełem współautorskim nierozłącznym.

54. Analiza stanu faktycznego pozwala Sądowi zakwestionować zasadność tezy przedstawionej w odpowiedzi na pozew wraz z powołaniem się na wyrok SN z 9.05.1969 r. wydanego w sprawie I CR 77/69 (k: 93), z której miło wynikać, że Pozwana tylko dlatego zgodziła się na umieszczenie nazwisk Powódek jako autorek Utworu gdyż miało to być podziękowanie za " ich wkład i zaangażowanie w pomoc na publikacją".

V. Naruszenie dóbr osobistych Powódek w związku z wydaniem francuskim

55. Konsekwencją nadania wszystkim Powódkom statusu współautorek Utworu jest ich monopol autorskoprawny uzewnętrzniony m.in. w treści przepisów art. 16 i 17 pr.aut. w związku z art. 9 ust. 1 i 3 pr.aut. Oznacza to, że rozporządzanie dziełem zależnym zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 pr.aut wymaga zgody podmiotów uprawnionych z majątkowych i osobistych praw autorskich. Termin "rozporządzanie" obejmuje również zawarcie przez jedną ze współautorek umowy o wydanie francuskojęzycznej wersji Utworu lub nowego Utworu, który powstał na podstawie utworu pierwotnego.

56. W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że francuskojęzyczna publikacja o tytule *Affaires personnelles* stanowi dzieło zależne w stosunku do Utworu. Różni się ona od Utworu - utworu pierwotnego w znaczeniu art. 2 ust. 2 pr.aut. tym, że:

- treść została dostosowana do odbiorcy francuskojęzycznego, - skrócono określone fragmenty utworu,
- usunięto fotografie.

57. Należy zatem uznać, że publikacja *Affaires personnelles* jest utworem zależnym. Doszło do przeróbki - opracowania - Utworu w sposób wskazany w poprzednim punkcie, jak i do jego tłumaczenia z języka polskiego na jęk francuski. *Affaires personnelles* nie jest zatem ani dziełem inspirowanym, ani dziełem z zapożyczeniami. Pozwana może być twórcą dzieła zależnego albowiem to ona dokonała opisanej wcześniej przeróbki utworu pierwotnego.

58. Pozwana, jako jedna ze współautorek (niezależnie od tego ile % udział miała Pozwana we współautorstwie) powinna była uzyskać zgodę Powódek na rozporządzenie dziełem zależnym, czyli na

zawarcie umowy z wydawcą francuskim. Brak takiej zgody stanowi naruszenie autorskich praw majątkowych Powódek do Utworu. Niewskazanie zaś w publikacji francuskiej, że Powódki były współautorkami dzieła pierwotnego, stanowi ruszenie ich dóbr osobistych - określonego w art. 16 pr.aut. prawa do autorstwa utworu.

59. W tym miejscu należy odnieść się do emaila skierowanego do Pozwanej zawierającego potwierdzenie zgody na tłumaczenie dzieła pierwotnego czyli Utworu.

Niezależnie od tego, czy miał to być wstęp do dalszych rozmów, jak twierdzą Powódki - Affeires personnelles nie jest wyłącznie tłumaczeniem i powinno się tę publikację traktować jako przeróbka, co już wcześniej zostało przez Sad zaznaczone. A zatem, uznając, że była zgoda na tłumaczenie - Pozwana przekroczyła granicę tej zgody. Aby dokonać rozporządzenia utworem zależnym w postaci zawarcia umowy wydawniczej, Pozwana obowiązana była uzyskać zgodę Powódek. Podziękowanie zawarte w publikacji francuskiej na stronie redakcyjnej (str. 4), za pomoc okazaną w przygotowanie książki nie czyni zadość obowiązkowi wskazania nazwisk autorów dzieła pierwotnego.

60. Pozwana nie dość, że takiej zgody nie miała, to również nie wskazała ani w umowie z francuskim wydawcą Affeires personnelles, ani na egzemplarzu publikacji, iż to Powódki były współautorkami dzieła pierwotnego wbrew obowiązkowi wynikającemu z treści przepisu art. 2 ust. 5 pr.aut, stanowiącego, że na egzemplarzach opracowania należy wymienić twórcę i tytuł utworu pierwotnego. Pozwana zapewniła wydawcę francuskiego, że publikacja " w żaden sposób nie narusza praw autorskich oraz że jest w pełni uprawniona do zawarcia niniejszej umowy (k: 142, pkt 1 umowy zawartej pomiędzy Pozwaną a (...).

61. Aby uniknąć jakichkolwiek wątpliwości, co zostało opublikowane w wersji francuskojęzycznej odnieść się należy ponownie do umowy wskazanej w punkcie poprzedzającym. Otóż w preambule do przedmiotowej umowy podano, że chodzi o "publikację utworu literackiego "Bagaż osobisty. Po marcu" autorstwa T. (...), w języku francuskim (w dalszej części "Tłumaczenie". Mogłoby się zatem wydawać, że skoro Powódki zgodziły się na tłumaczenie Utworu na język francuski, to Pozwana dokonała rozporządzenia dziełem zależnym - tłumaczeniem - po uzyskaniu zgody od uprawnionych podmiotów. Jednakże zapis pkt 2 przedmiotowej umowy, z którego wynika, że tekst oryginalny ma być skrócony, jak również pominięcie materiału ilustrującego treść Utworu potwierdzają, że w istocie Affaires personnelles to opracowanie.

62. Podana przez Pozwaną przyczyna braku wskazania Powódek jako autorek w publikacji francuskiej "[n]ie ma nazwisk Powódek w wydaniu francuskim, ponieważ panie się na mnie obraziły i nie uczestniczyły w działaniach promocyjnych. Nie było z nimi kontaktu. Wiedziałam, że się nie zgodzą na inne wydania bo była obraza" (zeznania Pozwanej, k: 227. 03:32:42) w żaden sposób nie mogą stanowić uzasadnienia na pominięcie obowiązku wynikającego z art. 2 ust. 5 pr.aut., podobnie jak wyjaśnienie, że "[w]ydawca francuski nie chciał wydać 5 nazwisk na okładce" (zeznania Pozwanej, k: 227, 03:34:17). Aby nie było żadnych wątpliwości należy wyjaśnić jeszcze jedną kwestię, która może być mylnie odbierana.

Otóż z zeznań Pozwanej wynika, że to wydawca francuski nie chciał 5 nazwisk na okładce, ale przecież Pozwana, która dokonała opracowania utworu " [w]ydanie francuskie jest wydaniem skróconym, zmodyfikowanym więc uznałam, że wystarczy wzmianka w podziękowaniach. Zmodyfikowanie jest takie, że jest uproszczenie, takie by zagraniczny odbiorca mógł zrozumieć" (zeznania Pozwanej, k: 227/227 v., 03:34:17) mogła sama wskazać siebie jako autora dzieła zależnego. Jak to już zostało wcześniej zaznaczone, powinna była wskazać, że Powódki są współautorkami dzieła pierwotnego, nawet w wydaniu zagranicznym z uwagi na treść przepisu art. 5 pkt 1 i 3 pr.aut. Pozwana w żadnym razie nie była uprawniona do takiego "karania" Powódek, które w ocenie Sądu mogły mieć uzasadniony żal do Pozwanej i po prostu nie chciały się z Nią kontaktować, gdyż Ich nazwiska nie zostały umieszczone na okładce Utworu. Takie oznaczenie Ich współautorstwa miało dla Powódek niezwykle istotne znaczenie, co potwierdziło przesłuchanie stron. Powódki poczuły się urażone tym, że pomimo obietnic ze strony pozwanej, ich wielomiesięczna praca nie została symbolicznie uhonorowana tak, jak się tego spodziewały. Otrzymane przez Powódki wynagrodzenie w kwocie po 2000 zł nie ma żadnego znaczenia dla żalu - nie zmniejsza tego żalu Powódek, które poprzez nawiązane relacje z bohaterami czuły więź emocjonalną (niewątpliwie mniejszą niż Pozwana, z uwagi na Jej osobiste relacje z bohaterami Utworu i środowiskiem) i z bohaterami i z Utworem, do którego powstania przyczyniły się przecież w sposób twórczy.

VI. Treść orzeczenia

63. Uznając, że doszło do naruszenia autorskich praw majątkowych i osobistych Powódek do Utworu w sposób wcześniej wskazany, Sąd akceptując podstawę prawną roszczenia o zapłatę wskazaną w pozwie, tj. art. 78 ust. 1 pr.aut. uwzględnił w całości powództwo w zakresie roszczenia o zapłatę kwot po 30.000 zł na rzecz każdej Powódki oraz w części w zakresie żądania dotyczącego sposobu publikacji oświadczenie zawierającego przeprosiny Powódek.

64. Odnośnie do roszczenia o zapłatę z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie autorskich praw osobistych Powódek do Utworu, Sąd uznał, że Powódki wykazały odniesiony uszczerbek w sferze niemajątkowej - krzywdę - pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym z dokonaniem naruszeń ich praw autorskich (wyrok SA w Krakowie z 19.6.2019 r. w sprawie I ACa 720/18.Legalis). Krzywda Powódek to po prostu rozczarowanie i żal, że ich wielomiesięczna i pełna zaangażowania - również czasowego i organizacyjnego praca - nie została uhonorowana tak jak tego oczekiwały i jak im obiecano. Nie chodzi w tym miejscu o wydrukowanie Ich nazwisk jako autorek w innym miejscu niż na okładce Utworu (tego spór nie dotyczy), a o pominięcie wskazania Powódek jako współautorek utworu pierwotnego w publikacji francuskojęzycznej. Nie bez powodu powódki uznały w sferze emocji, że jest to kolejna próba zaprzeczenia ich autorstwa do Utworu. Sąd podziela stanowisko Powódek, że właściwe uhonorowanie ich autorstwa Utworu w publikacji francuskojęzycznej miało dla nich wielkie znaczenie.

65. Zasądzona na rzecz każdej z Powódek kwota po 3000 zł, mając na uwadze aktualne realia gospodarcze oraz symboliczne znaczenie uhonorowania ich autorstwa w publikacji francuskojęzycznej, a także wysokość

kwot zasądzanych w podobnych sprawach nie jest w żadnym stopniu nadmierna i zbyt obciążająca Pozwaną, nawet zważywszy na wynikający z umowy z DSK % udział stron w prawie autorskim do Utworu (art. 9 ust.1 pr.aut.)

66. Ustalając kwotę należną Powódkom z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę Sąd miał również na uwadze:

- okoliczność, że krzywda nie została do tej pory w żaden inny sposób powetowana (wciąż aktualne w tym zakresie orzeczenie SN z 1.09.1936 r. w sprawie C II 822/36 (OSN 1937, nr 6, poz. 208);
- stopień winy Pozwanej i charakter naruszenia autorskich dóbr osobistych Powódek uzewnętrzniiony formę "ukarania" przez Pozwaną Powódek za to, że nie chciały dalej współpracować marketingowo,
- niewątpliwą korzyść majątkową, którą Pozwana osiągnęła z tytułu wydania francuskojęzycznej publikacji, w sytuacji, w której mogła przypuszczać jako osoba z doświadczeniem na rynku wydawniczym (wydała już kilka publikacji), że z uwagi na zarzuty Powódek, uzyskanie ich zgody na rozporządzenie dziełem zależnym mogłoby być utrudnione i uzależnione od udziału w korzyściach z tej publikacji.

67. Odnosząc się do bardzo rozległe i szczegółowo opisanych w pozwie żądań co do publikacji oświadczenia Sąd podzielił częściowo stanowisko przedstawione w odpowiedzi na pozew, że uwzględnienie tych wszystkich oczekiwań Powódek byłoby nadmiernie obciążające finansowo Pozwaną (argumentacja odpowiedzi na pozew na k: 11 tej odpowiedzi, k: 86 akt sprawy). Sąd podzielił argumentację Pozwanej dotyczącą stawek publikacji tego rodzaju ogłoszeń (oświadczeń), która jest zresztą znana Sądowi z urzędu z racji rozpoznawania innych spraw o naruszenie podobnego rodzaju praw. Uwzględnienie zatem tych żądań w całości stanowiłoby dodatkową i z uwagi na wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia zdecydowanie nadmierną uciążliwość dla Pozwanej, o wiele bardziej dotkliwą niż wysokość zadośćuczynienia. Przykładem naruszenia proporcji pomiędzy wysokością zasądzonej kwoty, a ceną publikacji oświadczenia zawierającego przeprosiny jest chociażby znana wszystkim z mediów sprawa z powództwa S. przeciwko K.. Aby zachować tę proporcję Sąd orzekł o publikacji oświadczenia zawierającego przeprosiny zarówno na stronie internetowej Pozwanej (www(...)) oraz na Jej oficjalnym fanpage'u prowadzonym w serwisie (...) (www(...)) określając szczegółowo warunki techniczne tej publikacji.

68. Sąd uznał, że wybrane miejsce i sposób publikacji jest adekwatny do sposobu naruszenia praw Powódek, tym bardziej, że dyskusja i zarzuty dotyczące praw Powódek pojawiły się także na stronie (...) Pozwanej, co znajduje odzwierciedlenie w materiale dowodowym sprawy w postaci wydruków printscreenów (k: 57-61). W ocenie Sądu opublikowanie przeprosin przez samą Pozwaną na prowadzonych przez Nią stronach www(...) spełni swoją funkcję i cele oczekiwane przez Powódki. Mając na uwadze zakres żądania publikacyjnego, w żadnym razie orzeczenie w tej części nie może zostać uznane za nadmierne albo nieuwzględniające wyważonych interesów stron sporu. Ponadto, takie rozwiązanie jest najbardziej wychowawcze - mając na uwadze również edukacyjny charakter uzasadnień sądowych. Skoro

Pozwana naruszyła zidentyfikowane wcześniej w uzasadnieniu prawa autorskie Powódek, to jak najbardziej powinna Ona sama przeprosić, a przeprosiny na stronach www. poświęconych Pozwanej trafią do czytelnika zainteresowanego twórczością Pozwanej. Z tych samych względów Sąd oddalił roszczenie publikacyjne w zakresie innych sposobów publikacji oświadczenia zawierającego przeprosiny - chodzi zarówno o (...) (poza wątkiem wysokości ceny takiej publikacji), jak i określone w pkt 3 pozwu "na wypadek nieuwzględnienia" roszczenia z pkt 1 petitum pozwu - żądanie przesłania oświadczenia zawierającego przeprosiny do wymienionych redakcji dzienników i czasopism. Podejmując taką decyzję Sąd miał na uwadze, że Utwór, z uwagi na jego tematykę i formę reportażu literackiego jest przeznaczony raczej dla wyrobionego odbiorcy - czytelnika. Takiego, który interesuje się historią Polski, zwłaszcza w kontekście społeczności żydowskiej. Dlatego też nie było uzasadnione publikowanie oświadczenia w (...), która jest jednym z najbardziej popularnych czasopism, trafiającym do różnorodnego grona czytelników. Z tych powodów Sąd uznał, że na wypadek niewykonania przez Pozwaną orzeczenia co do sposobu publikacji oświadczenia zawierającego przepisy, właściwym miejscem na taką publikację będzie kwartalnik pt. "...", który niewątpliwie trafia do wyrobionego czytelnika, szukającego z rozeznaniem lektury według indywidualnego kryterium.

69. Ponadto, Sąd uznał, że publikowanie oświadczenia zawierającego przeprosiny na forum tak poczytnej (...), czy wysyłanie oświadczeń do wybranych reedukacji czasopism i dzienników spowoduje przeniesienie sporu na forum całej Polski, co jest w tej sprawie nieuzasadnione również z tej przyczyny, że Utwór o tak ważnej tematyce, który miał łączyć społeczeństwo polskie, doprowadzić może w rzeczywistości do jeszcze większego podziału, gdyby rozpoczęła się dyskusja, która ze stron sporu miała rację. Powaga poruszonych w Utworze problemów historycznych, politycznych i osobistych zdecydowanie przemawia za oddaleniem wymienionych w pozwie takich sposobów publikacji oświadczenia.

70. Sąd nieznacznie zmienił treść oświadczenia zawierającego przeprosiny - mieszcząc się w ramach określonych w pozwie usuwając z niego powtórzenie. Nie ma potrzeby w jednym krótkim oświadczeniu dwa razy przeproszać za naruszenie autorskich praw osobistych i majątkowych Powódek. Przeprosiny są zwięzłe, odnoszą się do istoty sprawy i nie emanują zbędnymi określeniami o zabarwieniu emocjonalnym. W tekście przeprosin znajduje się też sformułowanie, że doszło do naruszenia nie tylko osobistych ale również majątkowych praw Powódek do Utworu. Sąd uznał, że takie ujęcie, z uwagi na stan faktyczny sprawy i zakres naruszenia odpowiada tej części normy przepisu art. 78 ust. 1 pr.aut., które dotyczy złożenia oświadczenia o odpowiedniej treści. Wskazany przepis w żaden sposób nie ogranicza treści przeprosin powinny one odnosić się do istoty sprawy.

71. Odsetki od kwoty głównej liczone są od dni następnego po złożeniu pozwu.

VII. Orzeczenie co do kosztów

72. Orzekając co do kosztów Sąd zgodnie z regułami określonymi w art. 98 k.p.c. miał na uwadze wynik postępowania, tj. że Powódki w części wygrały ten proces (zasądzenie kwoty oraz publikacją przeprosin),

w części zaś przegrały. Na kwotę 2300 zł zasądzoną solidarnie na rzecz Powódek tytułem zwrotu kosztów procesu składa się 500 zł tytułem opłaty sądowej od uwzględnionych roszczeń oraz kwota 1800 zł zastępstwa procesowego przyznana na podstawie § 2 pkt 4 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych. W pozostałym zakresie z uwagi na rodzaj sporu oraz wynik postępowania, Sąd wzajemnie zniósł koszty procesu.